

Шлях Ничипора Варениченка: від правдошукача до розбійництва

Мотря Жуківна, мати Чіпки, є трагічним образом роману.

Одруження з Остапом Хрущем поліпшило матеріальне становище бідної дівчини, однак правда про чоловіка-двужона, який має на Дону дружину і двох дітей, усе зруйнувала. Мотрю вважали покритою в селі, а її сина називали байстрюком. Вона намагається виростити Чіпку чесною людиною, для цього багато працює, але постійні злидні й непослух сина робили і її злою та несправедливою. Автор не засуджує героїню, а намагається пояснити вчинки зболеної жінки: *«І кляла вона свою долю; проклинала людей, проклинала свою кохану дитину — свого сина, котрого так жалкувала... То був болісний лемент душі, глибока ураза серця — нікому не відомі, окрім матері...»*

Життя Мотрі набуло сенсу, коли Чіпка став хазяйнувати й одружився, але виявилось, що він став злодієм та вбивцею.

Мотря видає сина, особисто доносить на нього у волость після того, як під її вікно з хутора прибігає єдина вціліла дівчинка з великої сім'ї Хоменків, що засвідчує наявність у Мотрі притомності духу, характеру, сили волі, совісті й сміливості.

На відміну від матері добра й лагідна баба Оришка є втіленням найкращих рис жінки-селянки. Вона зберегла в собі людяність, доброзичливість і теплоту. Баба Оришка розважлива й мудра, знає багато казок та легенд, дотримується народного світогляду й моралі. Її тихе слово куди більше важило для Чіпки, ніж материні стусани, бо виховувала онука власним прикладом, про що Чіпка згодом скаже: *«А баба така добра була, до всіх добра...»*

Дружина Максима, **Явдошка**, зросла в аморальній злочинській родині, навчилася пити, призвичаїлася до крадіжок, а потім і до торгівлі власним тілом: *«Знаючи красі своїй ціну, вона торгувала нею, як жид крамом, не пропускаючи випадку зірвати найбільше, а то й підголити».*

Явдоха справді була до пари Максимові: спокійна, врівноважена, зовсім не боялася того, що все їхнє добро награвоване.

Джерело: pinterest

Джерело: scribble.su

Одружившись із розбійником Максимом, перетворилася на сільську багачку. Явдоха зневажає чесних трудівників, а цінує понад усе прибуток та легку наживу. На оглядинах їй дуже не сподобалася і Чіпчина хата — низька й тісна, і Мотря — стара згорблена жінка.

Явдоха все життя провела серед злодіїв і помирає зненацька, що символізує миттєвість і нікчемність такого буття.

Галя Ґудзь — кохана й дружина Чіпки, єдина дочка розбишаки Максима. Делікатна, чуйна і вразлива особистість, вона соромиться сімейного достатку й ненавидить багатство, надбане грабунком, засуджує батьків.

Джерело: ethnography.org.ua

Звертаючись до Чіпки, Галя говорить:

«Ти думаєш, легко мені дивитися на життя батькове побік з життям добрих людей?.. Бачиш: вони щиро працюють, чесно хліб заробляють, з людьми поведяться... і встають, і лягають тихі, спокійні... А тут? Сиди, як у тюрмі, на запорі... Страшно й очей показати між люди...»

Описуючи першу зустріч Галі із Чіпкою, автор не шкодує яскравих і приємних фарб для змалювання цієї доброї, вродливої дівчини: *«Низенька, чорнява, завітчана польовими квітками, вона й трохи не схожа була на селянок, часто запечених сонцем, високих, іноді дуже неповоротких дівчат. Маленька, кругленька, швидка й жвава, одягнена в зелене убрання, між високим зеленим житом, — вона здавалася русалкою. Парубок сперше... чи й не прийняв її за ту польову царівну...»*

Галя стає дружиною Чіпки, поважає Мотрю і намагається, неначе «тихий янгол», силою любові вирвати чоловіка з розбійницького кола, але виявляється надто слабкою проти сил зла. Галя наївно вірить, що Чіпка здатний перетворитися з отамана банди в законослужняного хлібороба.

Видовище страшної розправи, яку влаштував Чіпка над безневинними людьми, мотивуючи це боротьбою за «людську рівність», остаточно зламало молоду жінку. Побачивши маленьку дівчинку в закривавленій сорочечці, Галя не змогла пережити таке болісне прозріння і повісилася. Самогубство стало їй порятунком від неслави і водночас протестом проти страшного злочину, який вчинили Чіпка та його товариші.

Христя — дружина Грицька. Весела, турботлива та розумна сирота, вони з Грицьком створили сім'ю та власною працею заробили добробут.

На відміну від чоловіка Христя чуйна до людського горя, переймається стражданнями інших людей, не бачить у сім'ї гармонії, а у світі — справедливості.

Христя співчуває Чіпці, бачить у ньому не волоцюгу, що завдає всім лиха, а добру людину: *«У Чіпки й серце добріше, й душа чистіша»*.

Практичні завдання

Дайте усні та аргументовані відповіді на питання

1. Традиційно вважають, що Мотря — один із найтрагічніших образів матері в українській літературі. Доведіть або заперечте цю думку.
2. Яку роль відіграла Явдоха в житті свого чоловіка Максима й зятя Чіпки?
3. Наскільки правдоподібною, на вашу думку, є історія про добру й порядну Галю із сім'ї розбійника Максима й злодійки Явдохи?
4. Чому Галя обирає Чіпку? Чи могла вона врятувати коханого чоловіка?

Що додатково почитати й подивитися?

- «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» аудіокнига скорочено. Панас Мирний <https://www.youtube.com/watch?v=Cp1AiD9-bMA>.
- Анонс вистави «Хіба ревуть воли, як ясла повні?...» Львівського академічного обласного музично-драматичного театру імені Юрія Дрогобича <https://www.youtube.com/watch?v=g0JeBV8ZtNQ>.
- АФІША-WEEKEND: вистава «Хіба ревуть воли, як ясла повні» <https://www.youtube.com/watch?v=0cUf2l7bes8>.